

Aanvraag beoordeling Wet natuurbescherming voor afschot van standganzen grauwe gans, Canadese gans, Nijlgans en boerengans/(soep)gans in Natura 2000 gebied Duinen Terschelling

Vraag aan bevoegd gezag

Hierbij vragen wij u te beoordelen of voor het uitvoeren van afschot van standganzen van de grauwe gans in de periode van 15 september t/m 31 oktober en voor Canadese gans, Nijlgans en boerengans/(soep)gans in de periode van 15 september t/m 31 januari daaropvolgend op de in deze aanvraag omschreven locaties in Natura 2000 gebied Duinen Terschelling, een vergunning nodig is op grond van de Wet natuurbescherming of dat volstaan kan worden met een beoordeling van de activiteit en de in deze voortoets genoemde in acht te nemen gedragsregels en maatregelen.

Algemene gegevens

Aanvrager

Staatsbosbeheer Regio Noord
T. Bok
Postbus 333, 9700 AH Groningen
050 707 44 70

Gemachtigde

Ingenieursbureau De Overlaat v.o.f.
Y.J. van Manen
Swichumerdyk 3 9088 AP Wirdum
058 255 18 14
ib@de-overlaat.nl

Bevoegd gezag

Provincie Fryslân
F. Wagenaar

Gebruiker

Staatsbosbeheer Terschelling

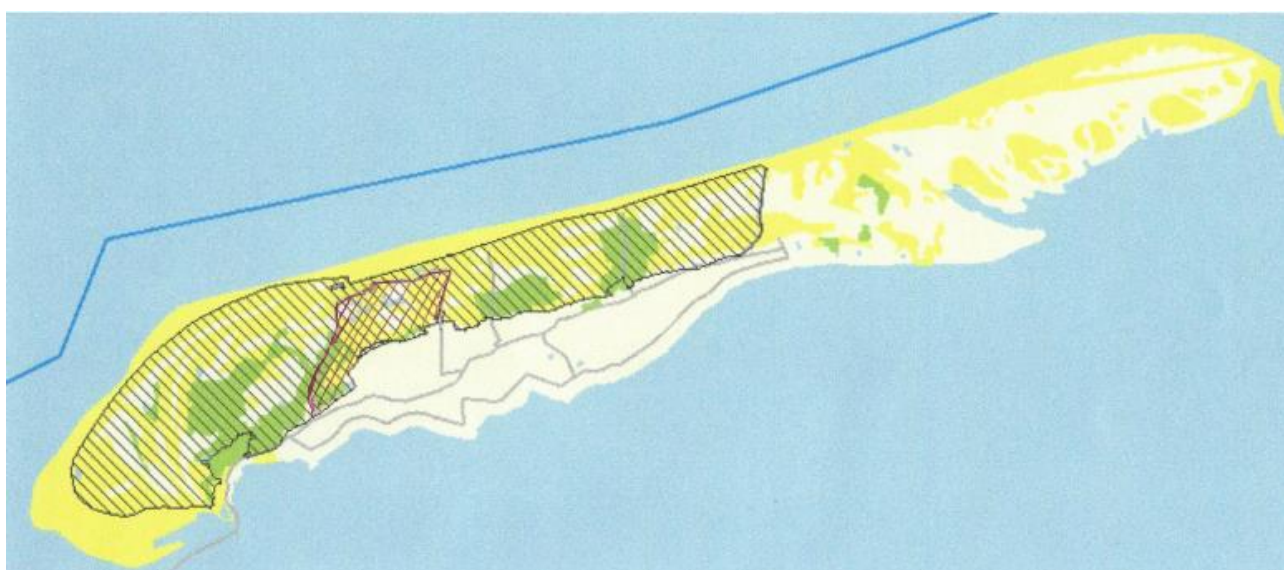
1. Aanleiding

Samenvatting

De populatie standvogels van grauwe ganzen neemt nog steeds toe. Er is schade aan vegetaties van vochtige valleien en schade aan duinlanden verpacht aan veehouders in de duinen. Dit leidde al jaren geleden tot de wens om de populatie standganzen van de grauwe gans allereerst te stabiliseren en zo mogelijk terug te dringen.

Schade Natura 2000 gebied Terschelling

Deze voorttoets heeft betrekking op een groot deel van het Natura 2000 gebied Duinen Terschelling, zie figuur 1. De Terschellinger Polder valt buiten de begrenzing. Het eiland wordt verder omgeven door de N2000-gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee.

Figuur 1. Overzichtskartaal.

Gearceerd: gebied dat door Staatsbosbeheer is uitgegeven aan de WBE Terschelling om faunabeheer uit te voeren. Hierbinnen zal de maatregel "afschot" schadebestrijding gans plaatsvinden.

Dubbel gearceerd: Geen schadebestrijding, behoudens een of twee acties. Zie voor verdere toelichting hoofdstuk 3.

Het beheerplan Duinen Terschelling (p.500) zegt het volgende: 'De grauwe gans is als niet-broedvogel aangewezen voor het Natura 2000-gebied Waddenzee. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Uitgesproken slaapplaatsen voor grauwe ganzen zijn op Terschelling niet bekend. Er lijkt vaak geen duidelijke scheiding tussen foerageer- en slaaplocatie. Kleine aantallen broeden ook op Terschelling. Mogelijke slaapplaatsen bevinden zich in de natte delen aan de binnenkant van de duinenrij en het natte gebied ten zuiden van West aan Zee. Het totaal aantal op het eiland piekt in januari-februari, wanneer ca. 15 % van alle grauwe ganzen in het waddengebied op Terschelling verblijft. Echter, de aantallen zijn sterk aan verandering onderhevig. Sinds 1998/99 is het gemiddelde aantal ganzen sterk toegenomen, zoals ook elders in Nederland. Dit komt mede door een sterke toename van het aantal overzomerende ganzen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding'.

In het beheerplan is het ganzenvraagstuk een punt van aandacht. Er is een groeiende populatie grauwe ganzen die op het eiland broedt en het hele jaar verblijft. Deze veroorzaken schade aan de landbouw en kunnen ook een negatieve invloed op de natuur in de duinen uitoefenen. In hoofdstuk 3.6.2 van het beheerplan zijn mogelijke knelpunten voor met name de duinvalleien genoemd: *‘Een mogelijk knelpunt voor de duinplassen en natte duinvalleien, wordt gevormd door de grauwe ganzen. Het gaat daarbij om bemesting van het water en van de bodem. Daarnaast vreten ze de water en oeverplanten en woelen de ze de bodem om op zoek naar eetbare worteldelen. De schade aan de vegetatie kan aanzienlijk zijn. Het gaat dan om bemesting van het water en van de bodem. Daarnaast vreten ze de water- en oeverplanten op en woelen ze de bodem om, op zoek naar eetbare worteldelen.’* Bij verscheidene gebieden in de duinen (gebieden pg 336-353 Beheerplan), waar herstel van vochtige duinvalleien aan de orde is wordt aangegeven: *‘In verband met de groeiende populatie grauwe ganzen zullen maatregelen worden uitgevoerd om de populatie verder in te dammen (maatregel 32, niet op kaart).’* Het betreft de Kroonpolders, Groene strand, Duinvlakte met valleien en kopjes, Duinmassief met hogere valleien, Duingebied met doorstroomvalleien met permanent water en de Koegelwieckvallei.

De natuurschade door vermesting en hoge begrazingsdruk in voedselarme duinvalleien en duinmeertjes is beschreven door Zumkehr, P.J., 2012 (Grauwe ganzen in het duingebied van Terschelling. De effecten van het graasgedrag van volwassen dieren en kuikens op kwetsbare vegetaties van de duinen en de mogelijkheden tot het reduceren van de omvang van de populatie, februari 2012). Negatieve effecten ontstaan door eutrofiëring als gevolg van vermesting. Vooral in vegetaties van de oeverkruidklasse treden negatieve effecten op de botanische samenstelling op. Negatieve effecten worden ook verwacht op moerasvegetaties van de associatie van drienvervige zegge en zwarte zegge, en mogelijk op het dwergbiezenverbond. De vegetatietypen komen nergens in Nederland in zo grote mate voor als in de duinvalleien van Terschelling. Staatsbosbeheer heeft een belangrijke verantwoordelijkheid in het behoud van de vegetaties voor de toekomst. In drogere delen van de valleien is de graasdruk minder, maar negatieve effecten op de vegetatie zijn ook hier niet uitgesloten. De genoemde natuurlijke graslandvegetaties en watervegetaties in de vochtige duinvalleien zijn instandhoudingsdoelen. Ook het instandhoudingsdoel drijvende waterweegbree, onderdeel van de watervegetaties, wordt hierdoor negatief beïnvloed.

Binnen het Natura 2000-gebied Duinen Terschelling liggen de duinlanden die van oudsher in gebruik zijn bij Terschellinger veehouders. De duinlanden staan in de winter deels onder water en worden mede daardoor steeds vaker bezocht door groepen grauwe (stand)ganzen die veelal vanaf de Boschplaat aanvliegen. De schade op de duinlanden kenmerkt zich o.a. door slemp, in samenhang met het verhoogde waterpeil.

Buiten het Natura 2000 gebied treedt ganzenschade op aan graslanden in de polder.

Het terug brengen van de populatie standganzen in Friesland, waarvan de standganzen op Terschelling onderdeel zijn, en het terugdringen van eutrofiëring door standganzen in de Terschellinger duinen is in 2015 aanleiding geweest voor afschot van koppelvormende ganzen binnen het Natura 2000-gebied Duinen Terschelling.

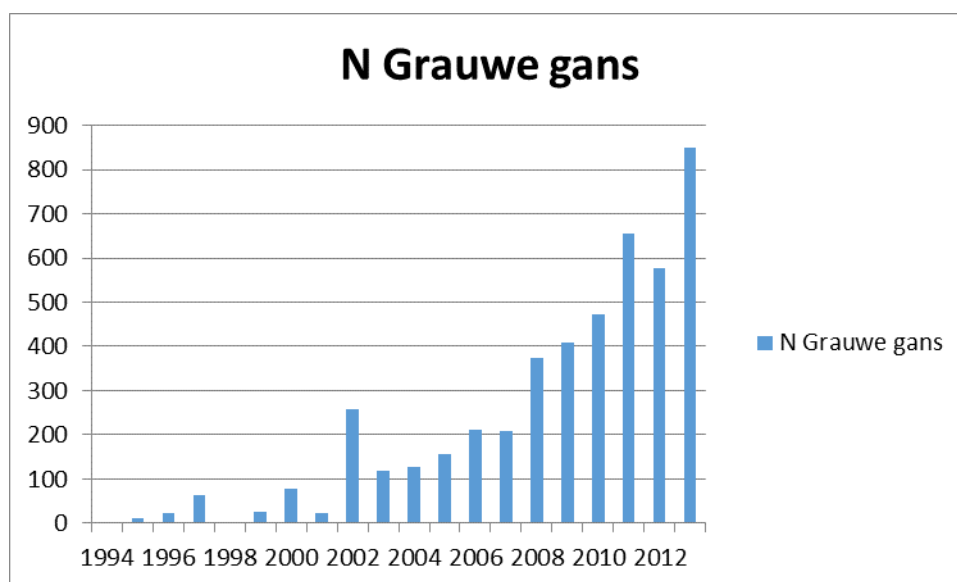
Aantallen provinciaal

In 2012 waren er in Fryslân circa 33.500 standganzen van de grauwe gans. Volgens het Faunabeheerplan Fryslân 2014-2019 waren er in de jaren 2008-2012 van de brandgans 175-275 broedparen en van de kolgans circa 140 broedparen in Friesland. Het aantal zomerganzen van laatstgenoemde soorten was een aantal malen groter doordat een deel niet tot broeden kwam (vaak jonge exemplaren, jonger dan 4 jaar).

Aantal en verspreiding op Terschelling

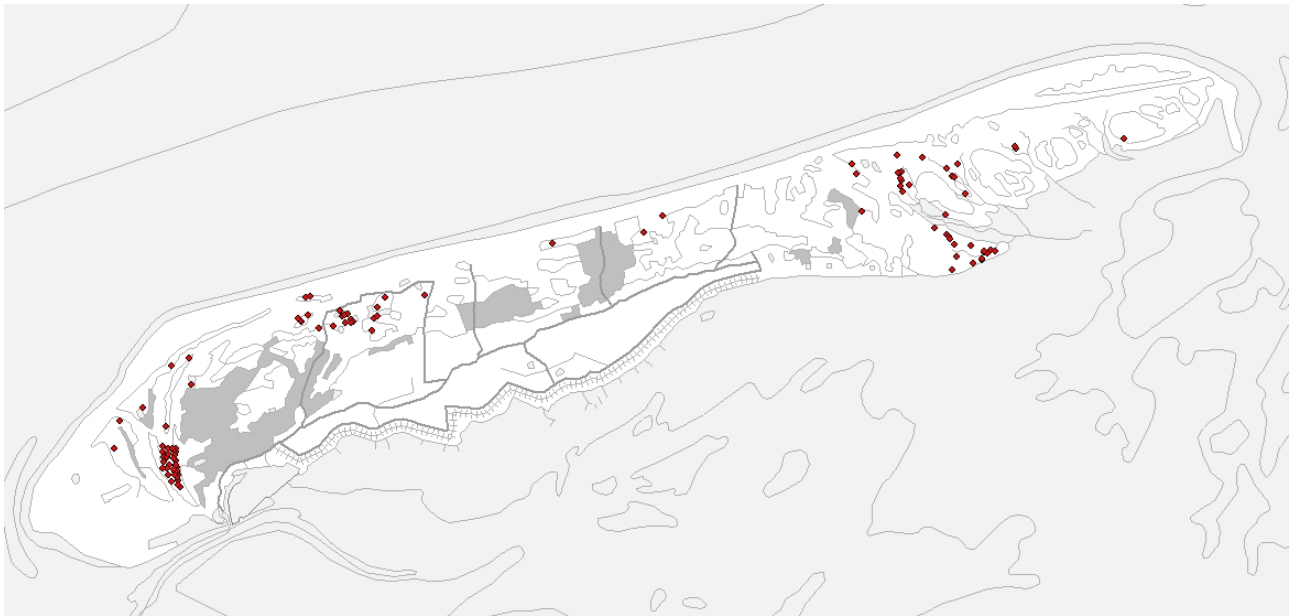
De Grauwe gans broedt sinds 2002 op Terschelling. Sindsdien is de populatie in korte tijd fors toegenomen. De grootste broedpopulatie bevindt zich in de omgeving van het Waterplak. Kleinere deelpopulaties vindt men op de Koegelwieck, Boschplaat en op de Noordsvaarder.

De toename van de standpopulatie is te zien aan de hand van de jaarlijkse metingen van Sovon, zie figuur 2, uitmondend in een aantal van 851 in 2013. In mei 2015 zijn 847 grauwe ganzen geteld met 245 pullen. De Zomerganzentelling in juli van de WBE, waarbij het telgebied het hele eiland is, geeft 1567 grauwe ganzen in 2014 en 880 in 2015.

Figuur 2. Aantallen grauwe gans op Terschelling in mei, Bron: Sovon

Om de aantallen ganzen te verminderen worden sinds 2008 op Terschelling eieren van grauwe ganzen geprikt, maar dit leidde niet tot vermindering van het aantal broedparen. Figuur 3 geeft een overzicht van alle broedlocaties van grauwe ganzen op Terschelling in 2012. Het totaal aantal broedgevallen is toen ingeschat op 206. De standpopulatie is groter omdat ook vogels niet tot broeden gekomen zijn.

Figuur 3. Verspreidingskaart broedlocaties grauwe ganzen 2012, (beheerders/WBE).

Staatsbosbeheer schat in dat van de standpopulatie grauwe gans gemiddeld 300 exemplaren per jaar geschoten moeten worden om de aanwas te compenseren.

De broedparen van de Canadese Gans, Nijlgans en soepgans zijn op dit moment gering. Bij de telling van mei 2015 zijn 10 paar Nijlganzen en 1 paar Canadese gans waargenomen. Volgens mondelinge informatie van Staatsbosbeheer heeft de brandgans zich inmiddels ook als broedvogel op Terschelling gevestigd. Deze ganzensoorten hebben vergelijkbare effecten op schrale vegetaties als de grauwe ganzen. Bij de zomertelling in 2014 werden 20 Nijlganzen geteld en 26 in 2015.

2. Huidig Beheer

Samenvatting

Het huidige beheer helpt onvoldoende. Ondanks de mogelijkheden om eieren te schudden, afschot van koppelvormende ganzen in het natuurgebied en afschot van standganzen in de polders buiten Natura 2000 blijven de standganzen in aantal toenemen.

Beheerplan Natura 2000

In het beheerplan Duinen Terschelling is de grauwe gans geen instandhoudingsdoel. Het beheerplan meldt ten aanzien van Beheer en onderhoud fauna (activiteiten nr. 55 t/m 60): *‘Er vindt op het eiland doelgericht faunabeheer plaats door een Wildbeheereenheid (WBE) Terschelling. Dit faunabeheer vindt plaats in nauw overleg conform de wettelijke mogelijkheden, de faunabeheerplannen van de FBE Friesland, de verleende ontheffingen en conform een faunabeheerovereenkomst en goed overleg met Staatsbosbeheer plaats. Het betreft onder de Flora- en faunawet voornamelijk het schieten of vangen van schadelijke dieren (al dan niet exoten) zoals fretten of verwilderde katten). Daarnaast vindt bestandsbeheer plaats van ree, konijn, zwarte kraai volgens beheerovereenkomst. Om te voorkomen dat overzomerende ganzen sterk uitbreiden, worden eieren van nijlganzen,*

Canadese en grauwe ganzen geschud. Hierbij wordt rekening gehouden met de broedgevallen zoals van de kiekendieven volgens de aanwijzingen in de Vogelrichtlijn.

Qua ganzen is dus het schudden van eieren van grauwe ganzen, Nijlganzen en Canadese ganzen bestaand gebruik. De brandgans wordt in het beheerplan (nog) niet als broedvogel genoemd.

In het beheerplan heeft een cumulatietoets plaatsgevonden voor bestaand gebruik (o.a. faunabeheer, en activiteiten van outdoorbedrijven). Van de vogelsoorten zijn bruine en blauwe kiekendief en velduil verstoringsgevoelig in het broedseizoen. Daarom worden jaarlijks afspraken gemaakt over welke gebieden ontzien moeten worden. Geconcludeerd is dat de faunabeheeractiviteiten voor wat betreft de vogelsoorten voortgezet kunnen worden, waarbij als mitigerende maatregel beschouwd wordt dat de wildbeheereenheid jaarlijks afspraken maakt met de beheerder over locaties die ontzien moeten worden, bij voorbeeld waar kiekendief of velduil broeden.

Ganzenbeheer op Terschelling

- Er is legselbeperking mogelijk door Staatsbosbeheer binnen Natura 2000-gebied;
- Er is afschot mogelijk in de periode 1 maart t/m 31 oktober door de WBE in de polder buiten Natura 2000-gebied;
- Er is afschot mogelijk van koppelvormende ganzen binnen Natura 2000-gebied in de periode van 1 februari t/m 15 maart;
- In de periode 1 november t/m 28 februari vindt op het eiland geen afschot plaats in de polder buiten Natura 2000-gebied;
- van ganzen in verband met de gedoogregeling (contractpartijen ANV-Waddenvogels en Provincie).

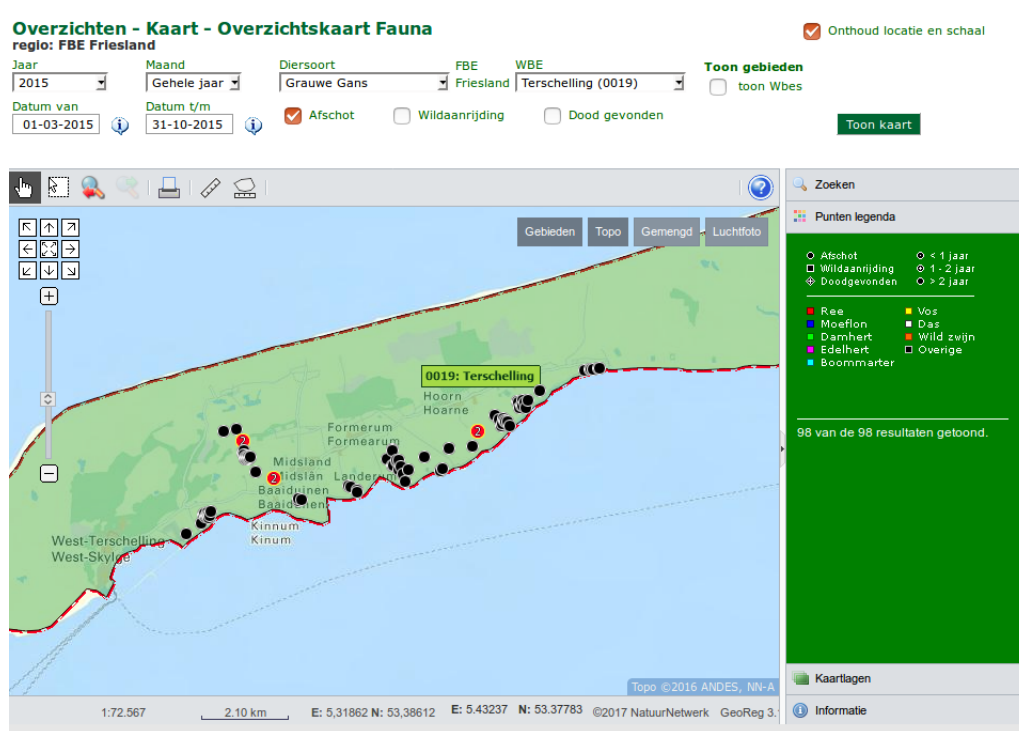
Afschot van grauwe ganzen kan plaatsvinden op basis van de ontheffing ex art. 68 Flora- en faunawet voor het doden van grauwe ganzen met hagelgeweer of kogelbuks en voor legselbeperking, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, flora en fauna. Door overgangsrecht is deze te beschouwen als een ontheffing ex art. 3.3 lid 1 Wnb. De vigerende ontheffing is geldig tot 1 oktober 2018 en zal naar verwachting voor die datum worden verlengd op basis van het nieuwe ganzenbeleid van de provincie. De ontheffing geldt voor afschot in de periode van 1 maart tot 1 november. Gebruik van de ontheffing voor afschot is toegestaan van een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang. Vanaf 1 april is het gebruik van kunstmatige lokmiddelen toegestaan. Een gemachtigde jachtaktehouder mag in gezelschap ten hoogste twee jachtaktehouders meenemen.

Afschot van Grote Canadese ganzen vindt plaats op basis van de landelijke vrijstelling en van Nijlganzen op basis van een provinciale aanwijzing ex art. 67 Flora- en faunawet (thans provinciale opdracht). Voor de brandgans geldt op Terschelling geen ontheffing voor afschot van zomerganzen, noch voor legselbeperking. Hierop is dus op dit moment geen afschot mogelijk.

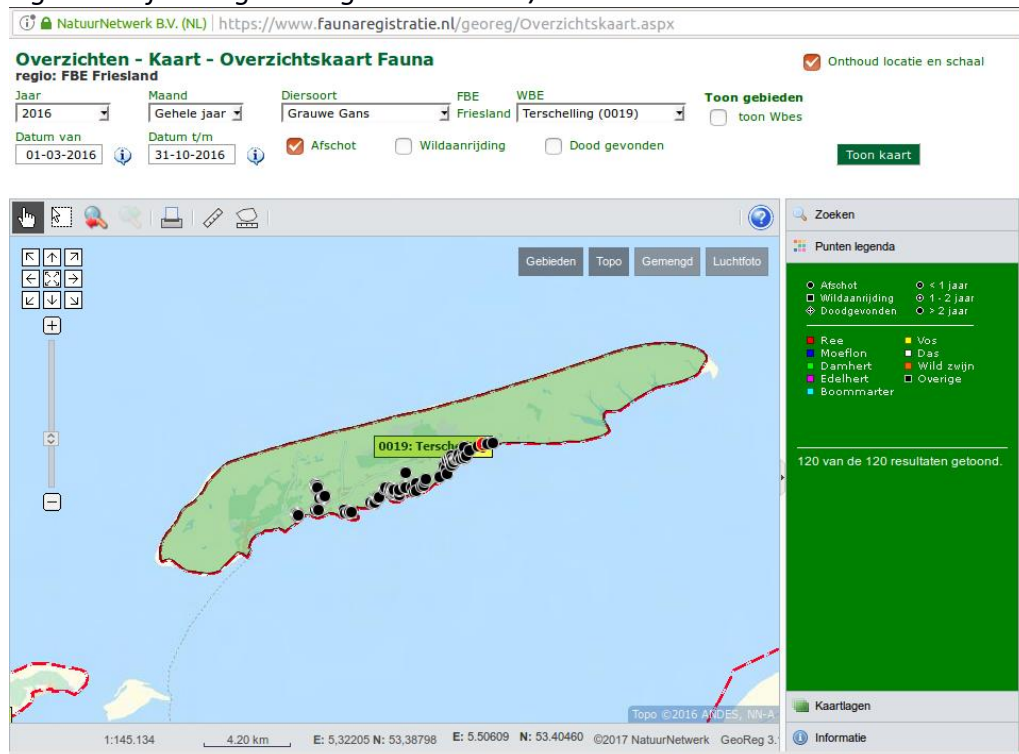
Afschot grauwe gans

Volgens het Fauna Registratie Systeem werden in 2015 in de periode van 1 maart t/m 31 oktober door de WBE 98 en in 2016 120 grauwe ganzen gedood. Een deel van deze aantallen zal standganzen

betreffen, een ander deel trekganzen, aangezien deze doorgaans tot half maart in Friesland verblijven en weer terugkeren vanaf half september. Uit figuren 4 en 5 blijkt dat dit afschot plaatsvond buiten Natura 2000-gebied, met uitzondering van een beperkt aantal koppelvormende ganzen in de periode tussen 1 en 15 maart 2015, waarvoor een aparte voortoets aan de Natuurbeschermingwet 1998 was uitgevoerd.

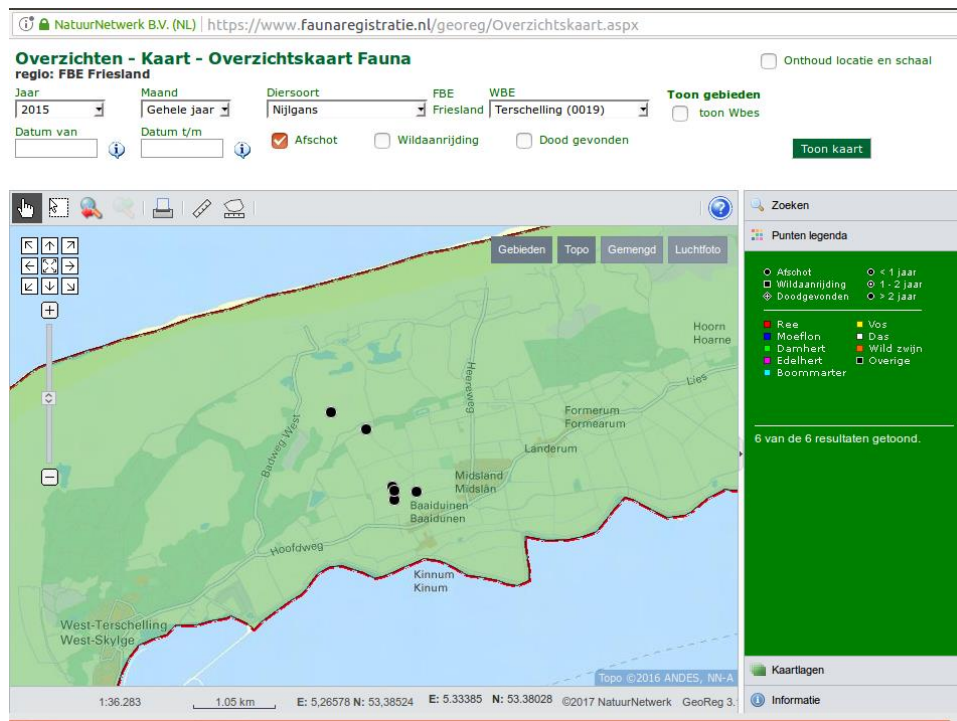
Figuur 4. Afschot grauwe gans 1 maart t/m 31 oktober 2015. Bron: FRS

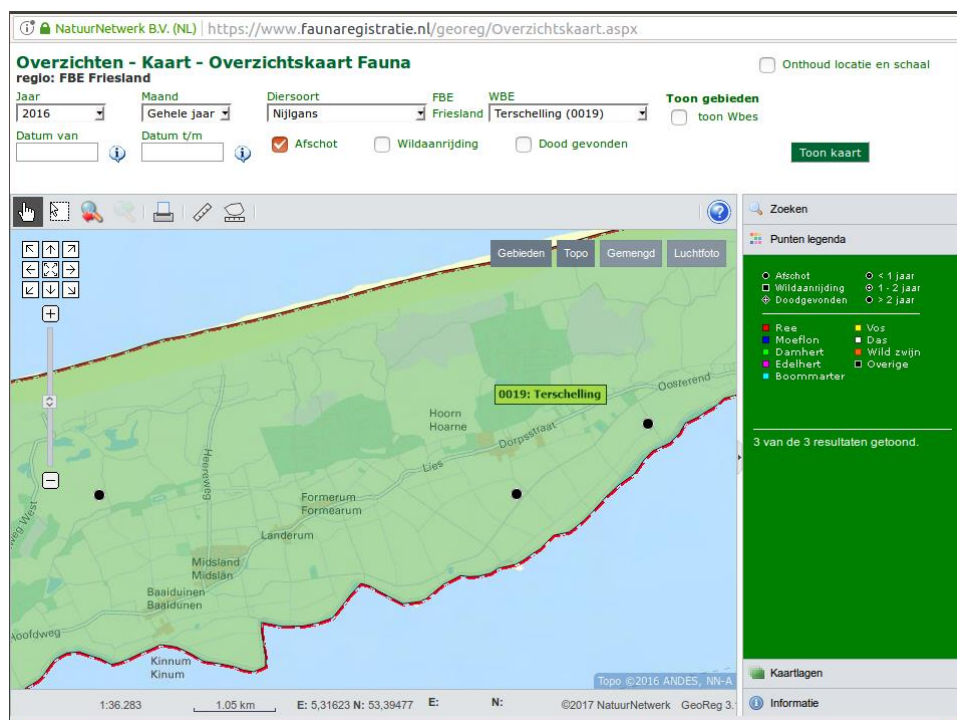
Figuur 5. Afschot grauwe gans 1 maart t/m 31 oktober 2016. Bron: FRS

Afschot Nijlgans

In het gehele jaar 2015 zijn 6 Nijlganzen geschoten en in 2016 3 exemplaren, zie figuren 6 en 7. Afschotaantallen van Canadeze ganzen over de afgelopen jaren zijn niet geregistreerd, mogelijk door het ontbreken van een wettelijke verplichting daartoe.

Figuur 6. Afschot Nijlgans 2015. Bron: FRS

Figuur 7. Afschot Nijlgans 2016. Bron: FRS

Legselbeperking

Om de aantallen ganzen te verminderen worden sinds 2008 op Terschelling eieren van grauwe ganzen geprikt, maar dit leidde niet tot vermindering van het aantal broedparen. Het prikken is een zeer intensieve bezigheid, zo werden in 2016 gedurende twee dagen, met respectievelijk 11 en 20 mensen, 60 nesten gevonden en 299 eieren geprikt. En in 2017 45 nesten en 220 eieren. Schatting van het aantal broedparen met nest op Terschelling in 2012 was circa 206 (zie figuur 3).

Gebied	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Waterplak	64	80	28-29	48	44	51	39		Ng
Eldorado	ng	ng	0	0	0	Ng			Ng
Reddingbootvallei	ng	ng	2	2	3	Ng			2
Hanzegat	ng	ng	ng	0	0	Ng			0
Lange streep	ng	ng	ng	0	0	Ng			0
Riisplak	2	1	2	0	0	Ng			0
Badhuiskuil	4	3	6	4	5	Ng			3
Peerenkuil	ng	ng	0	ng	ng	Ng			0
Onder de draad	2	2	3	4	8	6			0
Boortorenplak	ng	ng	ng	ng	0	Ng			Ng
Meisterplak N	3	2	8	10	8	10			8
Meisterplak Z	ng	ng	1	2	2	Ng			1
Grote plak	ng	ng	ng	6	4	Ng			20
Liesingerplak	ng	ng		0	0	Ng			0
Sterneplak	0	0	0	0	1	Ng			0
Paal 3									13
Paal 14									9
Paal 15									2
Totaal	75	88	50-51	76	75	67			58

Figuur 8. Aantal gevonden nesten Midden Terschelling. Bron: SBB.

3. Te toetsen activiteit

Doel activiteit

Doel is om de populatie van grauwe gans te stabiliseren en de stand zo mogelijk te verlagen. Voor Canadese gans, Nijlgans en boerengans/(soep)gans is het doel de stand te decimeren.

Maatregel

Staatsbosbeheer schat in dat minimaal 300 exemplaren grauwe ganzen per jaar geschoten moet worden om de aanwas te compenseren. De aanwezige Canadese ganzen, Nijlganzen en boerenganzen/soepganzen worden tegelijkertijd geschoten. Op trekganzen, waaronder de rotgans, die in kleine aantallen de duinen bezoeken, wordt niet geschoten.

De WBE zorgt ervoor dat er in de periode tussen 15 september en 1 november circa vijf jagers per dag de genoemde standganzen schieten in het gebied dat gearceerd is aangegeven in figuur 1. Zij jagen alleen of met zijn tweeën. Dit gebeurt tegelijk met de schadebestrijding van de in het beheerplan genoemde verwilderde kat, kraai, konijn en ree¹.

De aantalsreductie van grauwe ganzen is in de praktijk het meest effectief door aanzit met het hagelgeweer, met inbegrip van het gebruik van lokmiddelen. Op windstille dagen kan de kogelbuks gebruikt worden als geluid en veiligheid dat toelaten. Iedere jager is vergezeld van een hond, die alleen bij het apporteren los gelaten wordt. Soms wordt de hond ook gebruikt om de standganzen op te jagen. Bij afschot met een kogelgeweer worden, gezien de afstand, de ganzen na afloop deels verzameld door de jagers, deels door de honden. Bij afschot met het hagelgeweer apporteren de honden. De ganzen worden afgevoerd. Door de surveillanten van Staatsbosbeheer wordt toegezien op het gedrag van de honden. De WBE kent de kansrijke plekken. De WBE benut de vroege ochtend en late avonduren; gejaagd wordt met staande hond gedurende circa 2 uur. Met de recreatie wordt rekening gehouden.

Ten opzichte van het beheer waarvoor ruimte is in het beheerplan treedt er een verschuiving op, waarbij meer afschot gepleegd gaat worden op kansrijke plekken, in de omgeving van aanvliegroutes en rondom de vochtige plekken in de duinen. Verder wordt een deel van het duin gevrijwaard van schadebestrijding in deze periode, behalve een- of twee gerichte acties met meerdere geweren, zie onder locatie.

Periode en duur activiteit

Uitvoeren van afschot van grauwe ganzen moet plaatsvinden in de periode van 15 september t/m 31 oktober. Afschot van Canadese gans, Nijlgans, en boerengans/soepgans vindt plaats van 15 september t/m 31 januari. Naar verwachting zal het meerdere jaren kosten om de doelen te realiseren. De voortgang wordt jaarlijks besproken in het afsprakenoverleg van Staatsbosbeheer en WBE (Dit overleg wordt gezien als een mitigerende maatregel in het beheerplan).

Locatie

De locatie is het deel van het Natura 2000 gebied Duinen Terschelling dat door Staatsbosbeheer is uitgegeven aan de WBE Terschelling om faunabeheer uit te voeren. Dit is enkel gearceerd weergegeven in figuur 1. Dubbel gearceerd is het gebied bij de meertjes ten zuiden van West aan Zee. Hier vindt in de periode 15 september – 1 november geen schadebestrijding plaats behalve een- of tweemaal een gezamenlijke actie met meerdere geweren om de rust voor groepjes steltlopers en eenden (geen instandhoudingsdoelen) die daar regelmatig aanwezig zijn te garanderen. In figuur 9 is de begrenzing van het dubbel gearceerde gebied nader aangeduid.

1 Op dit moment is schadebestrijding van konijnen niet aan de orde in verband met een uitspraak van de Raad van State, omdat de onderbouwing voor schadebestrijding onvoldoende was. Schadebestrijding van ree wordt in 2017 niet uitgevoerd; het beheer wordt geëvalueerd.

Figuur 9. Detailkaart van het gebied waar geen schadebestrijding plaatsvindt behoudens een of twee acties.

Verantwoordelijkheden

Staatsbosbeheer beheert het afschot in zijn terrein en stelt de manier waarop dit plaats vindt vast in overleg met de WBE/uitvoerende jachtactehouders. De WBE wil haar medewerking verlenen en kan de schadebestrijding inpassen in haar faunabeheer periode die start op 15 september. De beste aanpak is besproken in overleg met Staatsbosbeheer en WBE. De uitvoering moet namelijk praktisch en effectief zijn. Er is daarbij rekening gehouden met de aanwezige instandhoudingsdoelen, de overige flora en fauna en de recreatie. In het begin van de periode kan Staatsbosbeheer aangeven of er nog rekening moet worden gehouden met late broedgevallen van de bruine kiekendief (waarvan half september de kwetsbare periode van het voeren van jongen eindigt). Staatsbosbeheer bepaalt ook wanneer de gerichte actie(s) in de natte valleien ten zuiden van West aan Zee het beste kan gebeuren, bekeken vanuit rustende steltlopers en eenden, en begeleidt de uitvoering. Ook het afschot van Canadese gans, Nijlgans en boerengans/soepgans kan door Staatsbosbeheer worden stop gezet, mocht het broedproces van gevoelige broedvogelsoorten bij uitzondering toch al voor 31 januari op gang komen. In het jaarlijkse afsprakenoverleg van Staatsbosbeheer en WBE, dat in het beheerplan wordt beschouwd als een mitigerende maatregel, wordt de voortgang besproken en vastgelegd.

Onderzoek

De ganzen in de duinen zijn niet gewend dat er op hen geschoten wordt. In hoeverre zij riller zullen worden bij afschot is niet duidelijk. De vraag hoeveel er geschoten kunnen worden en of dit leidt tot minder aantasting de volgende zomer van de kwetsbare habitats in de duinvalleien of minder fourageerdruk kan niet op voorhand beantwoord worden. Zowel Staatsbosbeheer als de WBE geven aan dat de ganzen in de duinen vrijwel allemaal standganzen zijn, die herkenbaar zijn aan hun gedrag en/of uiterlijk en de indruk bestaat dat zij met name in de aanliggende polder fourageren. Om dit te onderbouwen/onderzoeken zijn op 3 juni 2016 op Terschelling op 2 plekken door Staatsbosbeheer bijna 200 grauwe ganzen gevangen, waarvan ruim 120 geringd zijn (hals). Via de terugmeldingen van waarnemingen, waar een medewerker van Staatsbosbeheer toegang toe heeft, kan antwoord gegeven worden op de vraag waar deze ganzen de rest van het jaar (in de winter) zitten. Mochten zij in de duinen aangetroffen worden, dan is het verstandig om deze niet af te schieten in belang van het onderzoek. Geadviseerd wordt dat Staatsbosbeheer met de onderzoekers en WBE overlegt om onverhoopt toch geschoten dieren of vers dood aangetroffen dieren te wegen en een aantal parameters te meten.

Bestaande kaders

De maatregel past binnen de bestaande kaders voor schadebestrijding. Zo is voor de grauwe gans afschot mogelijk onder de bestaande ontheffing, voor de grote Canadese gans op basis van de landelijke vrijstelling en voor de Nijlgans, als exoot, op basis van een provinciale opdracht. Voor de brandgans geldt op Terschelling geen ontheffing voor afschot van zomerganzen, zodat thans op deze soort geen afschot mogelijk is.

Omdat afschot van ganzen in het beheerplan Natura 2000 niet valt onder bestaand gebruik van vóór 1 oktober 2010, moet dit als nieuwe activiteit getoetst worden. Daarbij moet worden uitgesloten dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen, kunnen optreden. Hiertoe dient deze voorttoets.

4. Instandhoudingsdoelen

Het Natura 2000-gebied 'Duinen Terschelling' heeft een oppervlakte van ca. 5.000 ha. Daarin is nagenoeg het gehele duingebied opgenomen. Daarnaast heeft Terschelling ook te maken met de Natura 2000 gebieden 'Noordzeekustzone' en 'Waddenzee'. Het Natura 2000 gebied Terschelling is aangewezen als Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebied.

Er loopt nog een beroep tegen de vaststelling van Het beheerplan Natura 2000. Dit beroep heeft o.a. betrekking op het daarin opgenomen faunabeheer. Het gaat hierbij echter om het beheer van konijnen en van reeën en niet om dat van ganzen.

In het beheerplan Natura 2000-Terschelling, juni 2016, worden doelen geformuleerd op aanwezige soorten en habitats. De voor het gebied van deze aanvraag relevante instandhoudingsdoelen en huidige aantallen staan in de volgende tabellen.

Habitattypen

Tabel 2.3. Habitattypen voor de Natura 2000-gebieden op Terschelling.

Code	Omschrijving	Natura 2000	L-SVI	Doel opp.	Doel kwal.
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	D/W/N	-	=/=	=/=
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	D/W/N	+	=/=	=/=
H1320	Slijkgrasvelden	W	--	=	=
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	D/W/N	-	=/=	=/>=
H2110	Embryonale duinen	D/W/N	+	=/=	=/=
H2120	Witte duinen	D/W	-	=/	=/
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	D/W	--	=/	=/
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	D/W	--	>/	>/
H2130C	*Grijze duinen (heischraal)	D	--	>	>
H2140A	*Duinheiden met kraaihei (vochtig)	D	-	=	>
H2140B	*Duinheiden met kraaihei (droog)	D	-	=	>
H2150	*Duinheiden met struikhei	D	+	=	=
H2160	Duindoornstruwelen	D/W	+	=/	=/
H2170	Kruipwilgstruwelen	D	+	=	=
H2180A	Duinbossen (droog)	D	+	>	>
H2180B	Duinbossen (vochtig)	D	-	>	>
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	D	-	=	=
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	D	-	>	>
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	D/W/N	-	>/=	=/=
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	D	+	>	>
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	D	-	=	=
H6230	*Heischrale graslanden	D	--	>	>

Habitatsoorten

Tabel 2.4. Habitatsoorten voor de Natura 2000-gebieden op Terschelling.

Code	Omschrijving	Natura 2000	L-SVI	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie
H1364	Grijze zeehond	W/N	-	=/=	=/=	=/=
H1365	Gewone zeehond	W/N	+	=/=	=/=	>/=
H1831	Drijvende waterweegbree	D	-	=	=	=
H1903	Groenknolorchis	D	--	=	=	=

Legenda	
*	Prioritaire habitattypen. Voor het instandhouden van deze typen draagt Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid.
Natura 2000	Naam Natura 2000-gebied D = Duinen Terschelling W = Waddenzee, (waarden geldend voor gehele Natura 2000-gebied Waddenzee) N = Noordzeekustzone (waarden geldend voor gehele Natura 2000-gebied Noordzeekustzone)
L-SVI	Landelijke Staat van Instandhouding -- zeer ongunstig - matig ongunstig + gunstig
Doelstelling	> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling = Behoudsdoelstelling =<) Aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

Broedvogels in de duinen

Tabel 3.3. instandhoudingsdoelstellingen voor broedvogels in de duinen op Terschelling.

Code	Omschrijving	Natura 2000	Trend	Doel Opp. D/W	Doel Kwal. D/W	Huidige pop. D/W	Draagkracht (aantal paren) D/W
A081	Bruine kiekendief	D/W	0/+	=/=	=/=	47/34	45/30
A082	Blauwe kiekendief	D/W	-/-	>/=	>/=	23/2	40 /3
A004	Dodaars	D	+	=	=	25	20
A275	Paapje	D	-	>	>	0	25
A295	Rietzanger	D	+	=	=	212	120
A277	Tapuit	D	-	>	>	23	100
A222	Velduil	D/W	?/-	>/=	>/=	4/5	10 / 5

Niet-broedvogels: zwanen, eenden en ganzen

Tabel 3.6. instandhoudingsdoelstellingen voor Niet-broedvogels.

Code	Omschrijving	Natura 2000	Trend	Doel Opp. W/N	Doel Kwal. W/N	Functie W/N	Draagkracht (aantal) W/N
A043	Grauwe gans	W	+	=	=	f	7000
A045	Brandgans	W	+	=	=	f	36800
A046	Rotgans	W	0	=	=	f	26400
A048	Bergeend	W/N	0/0	=/=	=/=	f/s,f	38400 / 520
A050	Smient	W	0	=	=	f	33100

Legenda	
Natura 2000	Naam Natura 2000-gebied D = Duinen Terschelling W = Waddenzee, (geldend voor gehele Natura 2000-gebied Waddenzee) N = Noordzeekustzone (waarden geldend voor gehele Natura 2000-gebied Noordzeekustzone)
Doelstelling	> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling = Behoudsdoelstelling =< Aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering
Functie van het gebied voor de vogel	S= slaappleaatsfunctie F= Foerageerfunctie

5. Effecten en Beoordeling

Er wordt gehandeld conform hoofdstuk 3 Te toetsen activiteit. Het verschil ten opzichte van de huidige situatie is dat er naast het meenemen van ganzen in het afschot bij de normale schadebestrijding conform het beheerplan, er een verschuiving optreedt en intensiever afschot gepleegd gaat worden in de omgeving van aanvliegroutes en rondom de vochtige plekken in de duinen. Verder is er in een deel van het duin helemaal geen schadebestrijding meer in de periode van 15 september t/m 31 oktober, behalve een- of tweemaal bij een actie uitgevoerd met meerdere geweren (dubbel gearceerd op kaart).

De effecten zijn:

Er is bij de activiteit een mogelijke verstoring door geluid (geweer) en verstoring door beweging/optisch (honden, mensen in het veld). De gevoeligheid van vogels verschilt. Vogels worden mogelijk opgeschrikt door het afschot.

Er zijn alleen **instandhoudingdoelen voor broedvogelsoorten** in de duinen van Terschelling. In het betreffende gebied kan het gaan om bruine kiekendief, blauwe kiekendief, dodaars, paapje, rietzanger, tapuit en velduil.

Het gaat om broedvogels, waarvan half september de broedsels gereed zijn en/of die voor 1 februari

nog niet beginnen met het broedproces; verstoring van broedgevallen of afname van broedsucces treedt niet op. Buiten het broedseizoen zijn zij minder gevoelig voor verstoring en kunnen zij gemakkelijk uitwijken.

Binnen en buiten het broedseizoen komt de dodaars binnen het in figuur 1 aangegeven gebied alleen voor in het duinmeer Hee, Waterplak en, Griltjeplak. De dodaars is voor deze verstoringen niet gevoelig. Het paapje komt als broedvogel niet voor. Het paapje en de rietzanger zijn niet gevoelig voor optische verstoring. De velduil is in het broedseizoen zeer gevoelig voor optische verstoring en gevoelig voor geluidsverstoring, maar broedt alleen op de Boschplaat, buiten het actiegebied. De overige soorten zijn gevoelig voor zowel geluid als optische verstoring. De tapuit is broedvogel en verlaat uiterlijk in september het broedgebied. De kwetsbare periode voor de bruine kiekendieven als broedvogel is tot half september, behalve in geval van een uitzonderlijk laat broedsel zijn ze dan klaar met voeren van de jongen. Gezien de periode worden er geen broedgevallen verstoord. Als er een laat geval is, of mocht er toch voor 1 februari al met het broedproces worden begonnen, dan wordt er, zoals in hoofdstuk 3 aangegeven, rekening mee gehouden.

De broedende en doortrekkende rietzangers en tapuiten zijn grotendeels vertrokken eind september. Paapjes kunnen doortrekken tot begin oktober. Deze soorten hebben voldoende uitwijkmogelijkheden na half september. De aanwezige blauwe kiekendieven, bruine kiekendieven en velduilen hebben in deze periode geen territoria. Zij verleggen vaak en gemakkelijk hun route als zij in deze relatief rustige periode mensen tegenkomen.

Er zijn **geen instandhoudingsdoelen voor niet-broedvogels**, zoals steltlopers en eenden. Zij zullen in groepjes bij de watertjes voor komen. Gezien de rust- en fourageerfunctie die er is, wordt er wel rekening met steltlopersoorten en eendensoorten gehouden, o.a. door het vrijwaren van schadebestrijding van het in figuur 1 dubbel-gearceerde gebied met uitzondering van een of twee gerichte acties.

Het voornemen heeft geen negatief effect op **habitattypen**. De maatregel kan positief beoordeeld worden, kijkend naar de vermindering van de jaarlijkse last aan eutrofiërende stoffen in het voedselarme duinsysteem en minder graasdruk op de vochtige duinvallei habitats (vochtige valleivegetaties zijn instandhoudingsdoel, habitattypen Duinvalleien maken binnen Natura2000-gebied Duinen Terschelling deel uit van habitattype H2190A – Vochtige duinvalleien (open water), H2190B – Vochtige duinvalleien (kalkrijk), H2190C – Vochtige duinvalleien (ontkalkt). Voor alle drie habitattypen geldt een uitbreidingsdoel voor het oppervlak, voor H2190A en H2190C geldt als doel tevens het verbeteren van de kwaliteit van het habitat. Het gaat om zeer tot matig voedselarme habitats (A en C) en matig voedselarme habitats (B). Bij verscheidene gebieden in de duinen (gebieden pag 336-353 Beheerplan) waar herstel van vochtige duinvalleien aan de orde is wordt aangegeven: *In verband met de groeiende populatie grauwe ganzen zullen maatregelen worden uitgevoerd om de populatie verder in te dammen (maatregel 32, niet op kaart)*. Het betreft de Kroonpolders, Groene strand, Duinvlakte met valleien en kopjes, Duinmassief met hogere valleien, Duingebied met doorstroomvalleien met permanent water en de Koegelwieckvallei. In het jaarlijkse overleg kunnen zo nodig voor betreding kwetsbare vegetaties uitgesloten worden.

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de aanpak van de activiteit de instandhoudingsdoelstellingen en de kwaliteit van de habitats in het gebied niet verslechtert en dat geen mogelijk significant versturend effect optreedt op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Uitgesloten kan worden dat deze activiteit leidt tot verslechtering van de natuurlijke habitats en soorten in het Natura 2000-gebied, ook in cumulatie met andere activiteiten.

Het niet toenemen of zelfs verminderen van de jaarlijkse last aan eutrofiërende stoffen in het voedselarme duinsysteem en minder begrazing door ganzen is zeker een positief effect.

6. Evaluatie

Om de maatregel te evalueren worden de volgende zaken bijgehouden:

Jachtactehouders via FRS:

Aantal geschoten ganzen met locatie, uitgesplitst naar soort, aantal malen dat afschot gepleegd wordt, data waarop, aantal jachtactehouders.

Provincie:

In het kader van de Fryske Guozzenoanpak worden aantallen zomer- en winterganzen, schade en beheersmaatregelen gemonitord.

Afsprakenoverleg SBB - WBE

In het jaarlijkse afsprakenoverleg van Staatsbosbeheer en WBE, dat in het beheerplan wordt beschouwd als een mitigerende maatregel, wordt de voortgang besproken en vastgelegd. Bij uitbreiding van de activiteiten in betekende mate dienen deze getoetst te worden aan de instandhoudingsdoelen.

Literatuur

Manen, Y.J. van en R.F. de Vries, 2014. Aanvraag beoordeling Natuurbeschermingswet 1998 voor afschot koppelvormende ganzen in Natura 2000 gebied Terschelling. Ingenieursbureau De Overlaat, 16-12-2014.

Manen, Y.J. van en R.F. de Vries, 2014. Basisdocument voor aanvraag vergunningplicht Natuurbeschermings-wet 1998 voor afschot koppelvormende ganzen in Natura 2000 gebieden Duinen Terschelling, Duinen Ameland, De Deelen en Rottige Meente en Brandemeer, Alde Feanen, IJsselmeer en Aldegeaster Brekken, Fluezen e.o. Ingenieursbureau De Overlaat, 23 december 2014.

Ministerie Economische Zaken, Profielen habitattypen en soorten,
<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen>

Natura 2000-beheerplan Terschelling (4) Juni 2016, Status Definitief.

WBE 2013. Plan van Uitvoer voor aanpak standganzen. Beperking van eventuele negatieve effecten.

Zumkehr, P.J., 2012. Grauwe ganzen in het duingebied van Terschelling. De effecten van het graasgedrag van volwassen dieren en kuikens op kwetsbare vegetaties van de duinen en de mogelijkheden tot het reduceren van de omvang van de populatie. Februari 2012.